

Nr 85.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1918 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition avdelning utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena dels under punkt 4 angående egnahems-lånefonden gjorda framställning dels ock under punkt 7 angående allmänna nyodlingslånefonden framställda förslag jämte två i ämnena väckta motioner.

1:o.

Under punkt 4 i årets statsverksproposition avdelning kapitalökning i vad angår jordbruksärendena har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att för år 1919 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från egnahemslånefonden; dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av kronor 6,400,000.

*Egnahems-
lånefonden.*

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Årliga maximiutlåningen från egnahemslånefonden har varit bestämd för åren 1913—1915 till 7,500,000, för åren 1916 och 1917 till 6,000,000 kronor och för år 1918 ånyo till 7,500,000 kronor. Såsom kapitalökning har anvisats för år 1918 ett anslag av 6,500,000 kronor.

Enligt uppgift från statskontoret hade fonden vid 1917 års slut en odisponerad behållning av 1,390,000 kronor. Härtill böra läggas dels 1918 års kapitalökningsanslag, 6,500,000 kronor, och dels under år 1918 inflytande ordinarie amorteringar, i fjol beräknade till 500,000 kronor. Tillgången för år 1918 skulle härigenom bliva 8,390,000 kronor. För år 1918 har Kungl. Maj:t beviljat egnahemslån till belopp av i runt tal 7,500,000 kronor. Då därjämte till förvaltningsbidrag böra beräknas omkring 250,000 kronor, kunna årets utgifter upptagas till 7,750,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle sålunda vid utgången av år 1918 återstå odisponerat ett belopp av 640,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 10 saml. 41 häft. (Nr 85—88.) 1

Till detta för år 1919 tillgängliga belopp komma inflytande ordinarie amorteringar under år 1919, vilka enligt från statskontoret erhållen uppgift kunna beräknas till 600,000 kronor, varemot förvaltningsbidrag med förslagsvis 280,000 kronor böra avdragas. Av fondens nuvarande medel kan alltså för år 1919 till utlåning beräknas disponibelt ett belopp av 960,000 kronor.

Då jag anser maximiutlåningen från fonden böra även för år 1919 bestämmas till 7,500,000 kronor, visar sig alltså härtill krävas en kapitalökning för år 1919 å 6,540,000 kronor. Detta belopp torde, med hänsyn till att extra inbetalningar å ganska betydliga belopp pläga inflyta, kunna utan olägenhet sänkas till 6,400,000 kronor.»

Motion.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehafat en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 97 av herr *Sjölander*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta

dels att för egnahemslån å *jordbrukslägenheter* under året 1918 anslå ett belopp av kronor 14,000,000,

dels att för egnahemslån å *bostadsfastigheter* under året 1918 anslå ett belopp av kronor 7,000,000.

Utskottet.

Till stöd för sin framställning har motionären åberopat vissa av honom till innevarande riksdag väckta motioner rörande höjning av nu gällande värde maxima för såväl jordbruks- som bostadslägenheter m. m. I de åsyftade motionerna hava framställts förslag dels om nämnda värde maximas fastställande för obebyggd jordbrukslägenhet till 14,000 kronor, för byggd sådan lägenhet till 11,000 och för bostadslägenhet till 7,000 kronor, dels om viss höjning av de maximibelopp, med vilka lånen må utgå i förhållande till lägenheternas beräknade värde, dels att med obebyggd jordbruksfastighet må i ifrågavarande avseende jämsställas jordbruksfastighet, som vore i behov av ombyggnad, dels om företräde för lån till nyodlingar, dels om utlämnande av lån för upplåtande av egnahemslägenheter å arrende med köprätt, dels ock om beredande av möjlighet för vissa låntagare, som erhållit lån enligt äldre bestämmelser, att genom tilläggs lån få utöka de ursprungligen erhållna lånebeloppen, och har motionären i nu ifrågavarande motion framhållit, hurusom genomförandet av de av honom sålunda framställda förslagen påkallade ökade anslag till egnahemsrörelsen.

I anledning av bland andra nämnda motioner har innevarande riksdag på utskottets hemställan för sin del beslutat, att bland allmänna villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen

må, med ändring av nu gällande föreskrifter, stadgas, att egnahemslån ej må utgå, där det beräknade värdet överstiger: för obebyggd jordbrukslägenhet 12,000 kronor, för bebyggd jordbrukslägenhet 9,000 kronor och för bostadslägenhet 7,000 kronor, ävensom att berörda förändrade bestämmelser må tillämpas i fråga om egnahemslån, som beviljas för år 1919 eller senare år.

Vad i samma motioner i övrigt föreslagits, föranledde allenast riksdagen besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning taga under övervägande, huruvida och i vad mån i av motionärerna angivna riktningar ändrade villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen kunna anses erforderliga, samt därefter till riksdagen inkomma med de förslag, vartill detta övervägande kan föranleda.

De förutsättningar, på vilka motionären byggt sitt förslag om utökning av det för utdelning av egnahemslån av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, nämligen ett bifall till samtliga ovanberörda av honom framställda förslag beträffande egnahemsrörelsen, synas utskottet till väsentliga delar hava rubbats genom den ställning riksdagen på sätt ovan nämnts intagit beträffande dessa förslag. Såsom enda skäl för en höjning av egnahemslånefondens belopp torde nu kunna åberopas riksdagens ovanberörda beslut rörande höjning av värdemaxima. Härvid vill emellertid utskottet erinra att tidigare företagna liknande höjningar vid intet tillfälle samtidigt föranlett ökning av egnahemslånefondens belopp, och synes utskottet så mycket mindre skäl därtill nu föreligga, som de för närvarande onaturligt höga såväl material- som arbetskostnader mana till försiktighet i fråga om igångsättande av byggnadsföretag av nu ifrågasvarande slag. Utskottet kan följaktligen icke biträda det i motionen framställda förslaget, utan anser utskottet, att egnahemslånefondens belopp bör för år 1919 bestämmas på sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å den av herr Sjölander i ämnet väckta motionen

dels medgiva, att för år 1919 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från egnahemslånefondens;

dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 6,400,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

2:o.

Allmänna ny-
odlingsfon-
den.

Under punkt 7 i årets statsverksproposition avdelning kapitalökning i vad angår jordbruksärendena har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels medgiva, att från och med år 1919 tillsvidare ett belopp av 200,000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från allmänna nyodlingsfonden;

dels ock till kapitalökning för samma fond för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 130,000 kronor.

Vid 1914 års senare riksdag beslöts inrättandet av en fond, benämnd allmänna nyodlingsfonden. Till kapitalökning åt denna fond anvisades för år 1915 100,000 kronor, vilket belopp även anvisades för år 1916. För år 1917 anvisades 60,000 kronor och för år 1918 30,000 kronor. Under de sista åren har riksdagen medgivit, att 100,000 kronor finge för påföljande år disponeras såsom lån från fonden.

Beträffande villkoren för lån från fonden gäller kungörelsen den 24 september 1914. Häri stadgas i punkt 5, att låneunderstöd, som av hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften av den uppskattade odlingskostnaden.

Departementschefen har i ärendet anført:

»Vid 1917 års utgång hade fonden en kontant behållning av 90,000 kronor, vartill komma 1918 års kapitalökningsanslag, 30,000 kronor, och inflytande amorteringar, beräknade till 23,000 kronor. Tillgången å fonden för innevarande år blir härigenom 143,000 kronor, varav 43,000 kronor kunna antagas återstå till år 1919. Då de amorteringar, som beräknas inflyta under sistnämnda år anslås till 25,000 kronor, blir tillgången för år 1919 68,000 kronor.

Användningen av denna fond har hittills icke varit så stor, som man vid dess inrättande trodde sig kunna antaga. Såsom skäl härtill torde emellertid kunna anföras, att fondens tillvaro och villkoren för lån från densamma måhända icke äro tillräckligt kända. I förhållande till storleken av den del av landet, för vilken fonden är avsedd, nämligen hela landet söder om Dalarna och Norrland, synes mig emellertid det årliga utlåningsbeloppet, 100,000 kronor vara väl ringa. Då det är angeläget att få sådan jord, som är tjänlig därtill, uppodlad, och detta torde kunna befordras genom rikligare tillgång till lån från denna fond,

synes det mig önskvärt, att högsta årsutlåningen från fonden tillsvidare höjes till 200,000 kronor. Jag vill erinra, att årsutlåningen från norrländska nyodlingsfonden är högst 300,000 kronor.

Då såsom ovan nämnts fondens nuvarande medel synas kunna för år 1919 bereda en tillgång å nära 70,000 kronor, bör en kapitalökning av 130,000 kronor för samma år ske för att möjliggöra en utlåning av 200,000 kronor.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 102 av herr *Johansson* i Hässlås, vari hemställts,

Motion.

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i villkoren för lån ur allmänna nyodlingslånefonden att högsta lånebeloppet, från nuvarande 500 kronor, måtte höjas till 2,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning avser en höjning av den högsta årsutlåningen från 100,000 kronor till 200,000 och begäres med hänsyn härtill ett anslag av 130,000 kronor såsom kapitalökning för fonden i fråga för år 1919. Detta förslag föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet.

Vad angår den väckta motionen så föreslås däri, att lånemaximum från fonden med hänsyn särskilt till de för närvarande höga arbetskostnader höjes från 500 till 2,000 kronor, varigenom ifrågavarande lånemaximum skulle bli detsamma, som är bestämt rörande täckdikningslånefonden.

Enligt vad departementschefen anført, har användningen av ifrågavarande fond hittills icke varit så stor, som man vid dess inrättande trodde sig kunna antaga, och har departementschefen uttalat, att såsom skäl härtill kunde anföras, att fondens tillvaro och villkoren för lån från densamma icke voro tillräckligt kända. Under framhållande av angelägenheten att få sådan jord som är tjänlig därtill uppodlad och då detta torde kunna befordras genom rikligare tillgång till lån från denna fond, har departementschefen förordat en höjning på sätt ovan nämnts av den högsta årsutlåningen. För vinnande av det åsyftade målet torde emellertid detta enligt utskottets uppfattning knappast vara tillräckligt. Det synes med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke på sätt motionären ifrågasatt en förändring bör ske i gällande villkor för låns erhållande från fonden i fråga. Den jämförelsevis ringa efterfrågan på lån från denna fond torde nämligen även hava sin grund i det möjligen alltför lågt tillmätta maximibelopp, till vilket lån kan erhållas. I saknad

av varje som helst utredning i nu ifrågavarande avseende är det likväl för utskottet helt naturligt omöjligt att bilda sig ett klart omdöme om detta spörsmål. Motionen har endast åberopat gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden. Utskottet anser det så mycket mindre lämpligt att redan nu direkt tillstyrka någon förändring rörande villkoren för lån från allmänna nyodlingslånefonden, som genom beslut av innevarande års riksdag frågan, huru kolonisationen å bondejord i Norrland genom bl. a. ändrade villkor och bestämmelser för utgående av lån från norrländska nyodlingsfonden må kunna kraftigare än hittills bedrivas, torde bliva föremål för utredning. Utskottet håller nämligen före, att behovet av förändringar i villkoren rörande båda dessa nyodlingsfonder bör samtidigt utredas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må
ej mindre med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning

dels medgiva, att från och med år 1919 tillsvidare ett belopp av 200,000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från allmänna nyodlingsfonden;

dels ock till kapitalökning för samma fond för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 130,000 kronor;

än även i anledning av den av herr Johansson i ämnet väckta motionen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes i sammanhang med den av riksdagen begärda utredning rörande ändrade villkor för lån från norrländska nyodlingsfonden jämväl taga i övervägande, huruvida icke en förändring i av utskottet antydd riktning av villkoren för lån från allmänna nyodlingsfonden lämpligen bör vidtagas.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

Stockholm den 10 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Hrr greve Hamilton, Lindblad, Hellström, greve Wachtmeister, Sjöblom, Johansson, Nilsson i Landeryd, Lundström, Sävström, friherre Hermelin, Vasseur, Magnusson och Olsson.
